

Wstęp

*Szukaj, odnajduj, usuwaj i odrzucaj każde powzięte z góry założenie,
aż dotrzesz do żywych wód i litej skały prawdy...
Opieraj się swoim dawnym nawykom odczuwania i myślenia;
wciąż sobie powtarzaj: „Nie, nie tak, to nie może być tak;
ja nie jestem taki, ja tego wcale nie potrzebuję, ja tego wcale nie chcę”,
a z pewnością nadejdzie dzień, w którym cała budowla twoich błędów i rozpaczy runie
i zrobi miejsce dla nowego życia.¹
Sri Nisargadatta*

Współczesne środowisko bezpieczeństwa charakteryzuje się dynamiką oraz złożonością, które obserwuje się, a także doświadcza, w różnym wymiarze, od jednostkowego, przez narodowy aż do wymiaru globalnego. Wpływ na to ma w dużym stopniu postęp cywilizacyjny, którego efektem są takie zjawiska i procesy, jak rozwój w dziedzinie techniki oraz informatyki, globalizacja, wzrost liczby ludności i tempa urbanizacji, a także zmiany w środowisku naturalnym. Generują one zarazem zagrożenia o różnym charakterze, które na przełomie XX i XXI wieku doprowadziły do wielu kryzysowych sytuacji.

Katalog zagrożeń, z jakimi mamy dziś do czynienia, powiększa się nieustannie. Poza różnorodnością, zjawiska te cechuje coraz częściej nieprzewidywalność skali, intensywności oraz skutków ich wystąpienia. Przykładem są obecnie już nie tylko katastrofy naturalne wywołane siłami przyrody, ale również spowodowane działalnością człowieka, takie jak awarie techniczne, terroryzm oraz zagrożenia wynikające z zachowań i procesów społecznych.

Charakter współczesnych zagrożeń sprawia, iż coraz częściej prowadzą one do zaistnienia sytuacji kryzysowej, a więc takiej, w której poziom danego zagrożenia powoduje zakłócenie normalnego funkcjonowania danego podmiotu. W ujęciu prawnym sytuacja taka wymaga podejmowania konkretnych działań przez odpowiednie organy administracji publicznej, stanowiących element kierowania bezpieczeństwem narodowym. Zgodnie z ustawą,² sytuację kryzysową definiuje się więc jako *wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków.*³

Idąc dalej, zagrożenie może doprowadzić do kryzysu, stanowiącego kulminacyjną fazę sytuacji kryzysowej. Zjawisko to rozumiane jest jako sytuacja ekstremalna, powstała w wyniku działań człowieka lub danej grupy społecznej czy organizacji. Działania te prowadzą do utraty kontroli, co często powoduje pewną jakościową zmianę, przełom pomiędzy dwiema fazami danego procesu.⁴

Mając na uwadze, iż bezpieczeństwo człowieka stanowi jedną z jego podstawowych potrzeb, jak również jedną z najważniejszych wartości, będącą

¹ Cyt. za: P. Peirce, *Intuicja. Jak słuchać wskazówek wewnętrznej głosu*. Konstancin-Jeziorna 1997, s. 144

² Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r., o zarządzaniu kryzysowym. (Dz. U. z 2013 poz. 1166 z dnia 26.04.2007 r., z późn. zmian.)

³ Art. 3 ust. 1 ustawy cytowanej

⁴ G. Sobolewski, *Zagrożenia kryzysowe*. Warszawa 2011, s. 14-15

gwarancją rozwoju społeczeństwa oraz państwa, a także pamiętając o dynamice, różnorodności oraz nieprzewidywalności współczesnych zagrożeń, należy problematyce bezpieczeństwa poświęcić szczególne miejsce. Potrzebę tę zauważyli Autorzy drugiego tomu monografii naukowej z cyklu *Bezpieczeństwo – wielorakie perspektywy*.

Publikacja składa się z czterech rozdziałów. Przedmiotem treści pierwszego rozdziału są zagrożenia bezpieczeństwa społecznego i porządku publicznego, a w tym: bezrobocie, narkomania, przemoc w rodzinie, przestępczość, korupcja lub też zagrożenia ze strony określonych grup społecznych. Drugi rozdział ukazuje problematykę bezpieczeństwa jednostki lub społeczeństwa w aspekcie kulturowych różnic, antagonizmów oraz obyczajów. Treść trzeciego rozdziału dotyczy budowy bezpieczeństwa międzynarodowego, głównie na tle zagrożeń i zjawisk o skali globalnej, takich jak cyberterrorizm, ekstremizm religijny, dostępność wody pitnej czy też obecność wirtualnej waluty. Ostatni, czwarty rozdział skupia się głównie w obszarze tematycznym bezpieczeństwa światowego, ukazanego w aspekcie konfliktów wewnątrzpaństwowych lub konfliktów międzynarodowych. W tym rozdziale poruszona została również problematyka przestrzegania praw człowieka przy konieczności zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego. Publikacja kończy się artykułem dotyczącym jednego z najważniejszych współczesnych zagrożeń, jakim jest terrorizm.

Pragniemy podziękować wszystkim Autorom, którzy przyczynili się do powstania tej monografii. Szczególne wyrazy wdzięczności kierujemy do jej Recenzentów: Pani profesor Małgorzaty PRZYBYSZ-ZAREMBA oraz Pana profesora Stanisława ŚLADKOWSKIEGO za wnikliwe i konstruktywne uwagi, które znacząco przyczyniły się do wysokiego poziomu treści merytorycznej monografii.

Helena MAREK
Andrzej ZDUNIAK